

410.

Oświadczenie Rządowe

z dnia 15 kwietnia 1924 r.

w przedmiocie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych umowy handlowej między Polską a Turcją podpisaną w Lozannie dn. 23 lipca 1923 roku.

Podaje się niniejszem do wiadomości, że w wykonaniu art. 15 umowy handlowej między Polską a Turcją, podpisaną w Lozannie dn. 23 lipca 1923 roku, została dokonana w Bernie, dn. 17 marca 1924 r., wymiana dokumentów ratyfikacyjnych powyższej Umowy.

Minister Spraw Zagranicznych: *Maurycy Zamoyski*

411.

Konwencja Osiedleńcza między Polską a Turcją.

(zatwierdzona ustawą z dn. 5 grudnia 1923 r.,—Dz. U. R. P. z r. 1924 № 1 poz. 4).

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

M Y

STANISŁAW WOJCIECHOWSKI
PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Wszem wobec i każdemu z osobna komu o tem wiedzieć należy, wiadomem czynimy:

Dnia dwudziestego trzeciego lipca tysiąc dziewięćset dwudziestego trzeciego roku podpisana została w Lozannie, między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Wielkiego Zgromadzenia Narodowego Turcji, Konwencja Osiedleńcza, która słowo w słowo brzmi jak następuje:

Przekład.**Konwencja Osiedleńcza
między Polską a Turcją.**

POLSKA

z jednej strony,

a

TURCJA

z drugiej strony,

ożywione pragnieniem ustalenia warunków osiedlenia się obywateli polskich w Turcji i obywateli tureckich w Polsce postanowiły zawrzeć Konwencję i mianowały w tym celu swymi Pełnomocnikami:

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej:

Pana Jana Modzelewskiego, Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego w Bernie,

Pana Aleksandra Ładosia, Radcę Legacyjnego, Naczelnika Wydziału w Ministerstwie Spraw Zagranicznych,

Pana Henryka Tennenbauma, Dyrektora Departamentu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu;

AU NOM DE LA RÉPUBLIQUE POLONAISE

N O U S

STANISŁAW WOJCIECHOWSKI,
PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE POLONAISE

à tous ceux qui ces présentes Lettres verront
Salut:

Une Convention d'Établissement ayant été signée le vingt trois juillet mil neuf cent vingt trois à Lausanne entre le Gouvernement de la République Polonaise et le Gouvernement de la Grande Assemblée Nationale de Turquie, Convention, dont la teneur suit:

**Convention D'établissement
entre la Pologne et la Turquie.**

LA POLOGNE,

d'une part,

et

LA TURQUIE,

d'autre part,

animées du désir de fixer les conditions d'établissement des ressortissants polonais en Turquie et des ressortissants turcs en Pologne, ont résolu de conclure une Convention et à cet effet ont nommé pour leurs Plénipotentiaires, savoir:

Le Président de la République Polonaise:

Monsieur Jan Modzelewski, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire à Berne,

Monsieur Aleksander Łados, Conseiller de Légation, Chef de Division au Ministère des Affaires Étrangères,

Monsieur Henryk Tennenbaum, Directeur de Département au Ministère de l'Industrie et du Commerce;

Rząd Wielkiego Zgromadzenia Narodowego Turcji:

Jego Ekszelencję Ismeta Paszę, Ministra Spraw Zagranicznych Wielkiego Zgromadzenia Narodowego Turcji, Posła z Adrjanopola na to Zgromadzenie,

Jego Ekszelencję Doktora Rize Nour Beja, Ministra Spraw Sanitarnych i Pomocy Społecznej Rządu Wielkiego Zgromadzenia Narodowego Turcji, Posła z Synopy na to Zgromadzenie,

Jego Ekszelencję Hassana Beja, byłego Ministra Gospodarstwa Narodowego Rządu Wielkiego Zgromadzenia Narodowego Turcji i Posła z Trebizondy na to Zgromadzenie,

którzy, po wymianie swych pełnomocnictw, uznanych za dobre i należyte co do formy, zgodzili się na następujące postanowienia:

Art. 1.

Obywatele każdej ze Stron Umawiających się będą mieli prawo osiedlania się i pobytu na terytorjum Drugiej i będą mogli, wobec tego, bez przeszkód przyjeżdżać, wyjeżdżać i przenosić się z miejsca na miejsce, stosując się do ustaw i przepisów obowiązujących w danym kraju.

Art. 2.

Ponieważ postanowienia niniejszej Konwencji nie dotyczą spraw imigracji, stwierdza się, że nie uchybiają one w niczem prawu każdej z Umawiających się Stron wydawania, stosownie do swego uznania, pozwoleń lub zakazów imigracji do jej kraju.

Art. 3.

Obywatele każdej z Umawiających się Stron będą mieli prawo, na terytorjum Drugiej, na równi z krajowcami, zajmować się wszelkiego rodzaju przemysłem i handlem, oraz poświęcać się wszelkim rzemiosłom i zawodom, wyjąwszy takie, które są zastrzeżone dla krajowców na mocy odpowiednich ustaw i przepisów, a w Turcji także na mocy wieloletniego zwyczaju (np. wyladowywacze okrętów lub drobni przewoźnicy przybrzeżni).

Za prawo do pobytu i osiedlania się na terytorjum jednej ze Stron Umawiających się, jakoteż za prawo zajmowania się na tem terytorjum wszelkiego rodzaju handlem, przemysłem, rzemiosłem lub zawodem, obywatele Drugiej Strony nie będą pociągani do ponoszenia podatków, opłat lub jakichkolwiek ciężarów, innych albo w stopniu wyższym aniżeli krajowcy.

Obywatele każdej ze Stron Umawiających się nie będą podlegali na terytorjum Drugiej czy to ze względu na ich osoby, czy ze względu na ich majątki, prawa i interesy przy nabyciu, posiadaniu i korzystaniu z tych majątków, jak również przy przenoszeniu ich własności drogą cesji, sprzedaży lub dziedziczenia żadnym ciężarom, opłatom i podatkom bezpośrednim, innym lub wyższym od tych, które mogą obciążać krajowców.

Le Gouvernement de la Grande Asssemblée Nationale de Turquie:

Son Excellence Ismet Pacha, Ministre des Affaires Etrangères du Gouvernement de la Grande Assemblée Nationale de Turquie, Député d'Andrinople à la même Assemblée,

Son Excellence le Docteur Riza Nour Bey, Ministre des Affaires Sanitaires et de l'Assistance Sociale du Gouvernement de la Grande Assemblée Nationale de Turquie, Député de Sinope à la même Assemblée,

Son Excellence Hassan Bey, ancien Ministre de l'Economie Nationale du Gouvernement de la Grande Assemblée Nationale de Turquie et Député de Trébizonde à la même Assemblée;

Lesquels, après s'être communiqué leurs pleins pouvoirs, trouvés en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes:

Art. 1.

Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes auront le droit de s'établir et de séjourner sur le territoire de l'Autre et pourront, en conséquence, aller, venir et circuler librement, en se conformant aux lois et règlements en vigueur dans le pays.

Art. 2.

Il est entendu que les dispositions de la présente Convention, n'ayant pas pour objet la question d'immigration, ne portent pas atteinte au droit de chacune des Parties Contractantes d'autoriser ou d'interdire librement l'immigration dans son pays.

Art. 3.

Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes auront, sur le territoire de l'Autre, à l'égal des nationaux, le droit d'exercer toute espèce d'industrie et de commerce, et de se vouer à tous métiers et professions quelconques, excepté ceux réservés aux seuls nationaux en vertu des lois et règlements respectifs, et, en Turquie, en vertu d'un long usage (débardeurs, mahonniers, etc.).

Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes n'auront à payer pour séjourner et s'établir sur le territoire de l'Autre, ainsi que pour l'exercice, sur ce territoire, de tous genres de commerce, industrie, métier ou profession, aucun impôt, taxe ou charge, de quelque nature que ce soit, autres ou plus élevés que ceux perçus des nationaux.

Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes ne seront soumis sur le territoire de l'Autre, quant à leur personne, leurs biens, droits et intérêts et quant à l'acquisition, possession et jouissance desdits biens, ainsi qu'à leur transfert par cession, mutation ou héritage, à aucune charge, taxe ou impôt direct ou indirect, autres ou plus élevés que ceux qui pourront être imposés aux nationaux.

Art. 4.

W razie gdyby jedna ze Stron Umawiających się, czy to na mocy wyroku prawnie wydanego, czy na podstawie ustaw i przepisów, odnoszących się do policji obyczajowej, policji sanitarnej lub żebractwa, czy też wreszcie z uwagi na okoliczności mające związek z bezpieczeństwem wewnętrznym albo ze wewnętrznym Państwa, zastosowała indywidualnie wydalenie względem obywateli Drugiej Strony, ta ostatnia obowiązana jest do ich przyjęcia. Przewóz do granicy osób wydalonych obciąża Stronę wydającą.

Art. 5.

Obywatele każdej ze Stron Umawiających się będą mieli prawo, na terytorjum Drugiej i pod warunkiem wzajemności, posiadania i zbywania wszelkiego rodzaju majątku ruchomego i nieruchomego, z wyjątkiem dóbr ziemskich, zachowując ustawy i przepisy krajowe.

Będą oni mogli rozporządzać nim drogą sprzedaży, zamiany, darowizny, testamentu lub innego jakiegobądź aktu, tudzież obejmować je w posiadanie na mocy spadkobrania ustawowego albo w drodze rozporządzenia za życia lub testamentowego.

W żadnym z wyżej wymienionych wypadków nie będą oni podlegali ciężarom, opłatom lub podatkom, pod jakąkolwiek nazwą, innym albo wyższym od tych, które obciążają, lub obciążać będą krajowców.

Art. 6.

Obywatele jednej ze Stron Umawiających się nie będą pociągani, na terytorjum Drugiej, do żadnego rodzaju służby wojskowej, czy to w armjach lądowych lub morskich, czy w gwardjach i milicjach narodowych, ani też nie będą obciążani żadnym obowiązkiem lub ciężarem zastępującym służbę wojskową.

Będą oni wolni od wszelkiej pożyczki przymusowej, będą oni również wolni od każdego innego świadczenia pieniężnego, pobieranego na cele wojenne, o ile świadczenie to nie było nałożone w drodze legalnej również i na krajowców.

Art. 7.

Spółki bezimienne lub inne, handlowe i przemysłowe, które posiadają swą siedzibę na terytorjum jednej ze Stron Umawiających się i które były założone zgodnie z ustawami tej Strony, będą uznane za założone w sposób należyty również i na terytorjum drugiej Strony, a ich zdolność prawna oraz prawo występowania przed sądami, będą określone przez ustawy ich kraju pochodzenia. Będą one miały prawo pod warunkiem wzajemności i poddając się ustawom krajowym, osiedlać się, wykonywać na terytorjum drugiej Strony wszelkiego rodzaju przemysł i handel i nabywać tam wszelkiego rodzaju majątek nieruchomy, niezbędny do działalności spółki, przy czem rozumie się, że nabywanie to nie stanowi właśnie przedmiotu działalności spółki.

Art. 4.

Dans le cas, où l'une des Parties Contractantes; soit à la suite d'une sentence légale, soit d'après les lois ou règlements sur la police des moeurs, sur la police sanitaire ou sur la mendicité, soit pour des motifs de sûreté intérieure ou extérieure de l'Etat, expulserait par mesures individuelles les ressortissants de l'autre Partie Contractante, celle-ci s'engage à les recevoir. Le transport, jusqu'à la frontière, des personnes expulsées sera à la charge de la Partie qui expulse.

Art. 5.

Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes auront, sous condition de réciprocité, sur le territoire de l'Autre, le droit d'acquérir, de posséder et d'aliéner toute espèce de biens mobiliers ou immobiliers, à l'exception des biens ruraux, en se conformant aux lois et règlements du pays. Ils pourront en disposer par acte de vente, échange, donation, testament ou autre acte quelconque, ainsi qu'entrer en possession par voie de succession en vertu de la loi ou par suite des dispositions entre vifs ou testamentaires.

Il ne seront assujettis dans aucun des cas susmentionnés à des charges, taxes ou impôts, sous quelque dénomination que se soit, autres ou plus élevés que ceux qui sont ou seront établis pour les nationaux.

Art. 6.

Les ressortissants de l'une des Parties Contractantes ne seront astreints, sur le territoire de l'Autre à aucun service militaire, soit dans les armées de terre ou de mer, soit dans les gardes ou milices nationales, ni à aucune obligation ou charge remplaçant le service militaire.

Ils seront exempts de tout emprunt forcé. Ils seront également exempts de toute autre prestation pécuniaire levée pour des buts de guerre et qui ne serait pas imposée légalement aux nationaux.

Art. 7.

Les sociétés anonymes ou autres, commerciales et industrielles, qui ont leur siège social sur le territoire de l'une des Parties Contractantes et qui sont constituées conformément aux lois de cette Partie, seront reconnues également comme dûment constituées sur le territoire de l'autre Partie, et leur capacité et le droit d'ester en justice seront déterminés par les lois de leur pays d'origine. Elles auront, à condition de réciprocité et en se soumettant aux lois du pays, le droit de s'établir, d'exercer sur le territoire de l'autre Partie toute espèce d'industrie et de commerce et d'y acquérir toute sorte de biens mobiliers, ainsi que les biens immeubles nécessaires au fonctionnement de la société, étant entendu, dans ce cas, que l'acquisition n'est pas l'objet même de la société.

Zgodzono się, że Polska będzie miała prawo zakazać osiedlania się spółek prowadzących pewne gałęzie przemysłu i handlu, które, z uwagi na ich charakter użyteczności publicznej, są lub będą poddane specjalnym ograniczeniom, stosowanym do wszystkich krajów. W tym wypadku Turcja, na podstawie wyżej wzmiankowanego warunku wzajemności, będzie miała prawo nie dopuścić na swe terytorjum spółek polskich, które prowadzą te właśnie gałęzie przemysłu i handlu.

Spółki bezimienne lub inne, handlowe i przemysłowe, należące do Stron Umawiających się, nie będą mogły w żadnym wypadku podlegać, z racji wykonywania handlu i przemysłu na terytorjum drugiej Strony, cłom, opłatom, podatkom lub ciężarom pod jakąkolwiek nazwą, innym lub wyższym od tych, które są lub będą wymagane od spółek krajowych.

Art. 8.

Wywłaszczenie majątków, należących do obywateli każdej Umawiającej się Strony na terytorjum Drugiej, jak również czasowe chociażby pozbawienie ich prawa korzystania z tych majątków może nastąpić jedynie dla celu prawnie uznanego użyteczności publicznej i po uprzednim zapłaceniu słusznego odszkodowania. Żadne wywłaszczenie nie może nastąpić bez uprzedniego ogłoszenia.

Art. 9.

Obywatele każdej z Umawiających się Stron będą korzystali, na terytorjum Drugiej, pod każdym względem z takiej samej opieki prawnej i sądowej ich osób i majątków, jak krajowcy.

Wobec tego będą oni mieli swobodny i łatwy dostęp do trybunałów i będą mogli występować w sądach na tych samych warunkach co i krajowcy, z zastrzeżeniem przepisów, dotyczących kaucji judicatum solvi i prawa ubogich, które będą traktowane według prawodawstwa miejscowego, dopóki obie Strony nie uregulują tych spraw w drodze osobnej konwencji.

Art. 10.

W zakresie statutu osobistego, t. j. we wszystkich sprawach, dotyczących małżeństwa, wspólności małżeńskiej, rozvodu, separacji, posagu, ojcostwa, wyvodu rodu, przysposobienia, zdolności prawnej osób, pełnoletności, opieki, kurateli, pozbawienia własnej woli; w zakresie ruchomości, prawa spadkobrania testamentowego, podziałów i likwidacji i wogóle, w zakresie prawa rodzinnego obywateli Stron Umawiających się właściwymi będą wyłącznie trybunały lub inne władze krajowe, mające swe siedziby w kraju, do którego te osoby należą.

Niniejsze postanowienie w niczem nie uchybia w sprawach stanu cywilnego specjalnym uprawnieniom konsulów, opartym na prawie międzynarodowym lub oddzielnych porozumieniach, którzy będą mogli w tych sprawach występować; nie uchybia ono również prawu przysługującemu sądom obu krajów

Il est entendu que la Pologne aura le droit d'interdire l'établissement des sociétés exerçant certaines branches d'industrie et de commerce qui, en vertu de leur caractère d'utilité générale, sont ou seront soumises à des restrictions spéciales applicables à tous les pays. Dans ce cas la Turquie aura, en vertu de la condition de réciprocité mentionnée ci-dessus, le droit de ne pas admettre sur son territoire les sociétés polonaises exerçant les mêmes branches d'industrie et de commerce.

Les sociétés anonymes ou autres, commerciales et industrielles, de chacune des Parties Contractantes ne pourront dans aucun cas être soumises pour l'exercice du commerce et de l'industrie, dans le territoire de l'Autre, à des droits, taxes, impôts ou charges, sous quelque dénomination que ce soit, autres ou plus élevés que ceux qui sont ou seront exigés des sociétés nationales.

Art. 8.

Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes ne pourront, sur le territoire de l'Autre, être expropriés de leurs biens, ni privés, même temporairement, de la jouissance de leurs biens que pour cause légalement reconnue d'utilité publique et moyennant une juste et préalable indemnité. Aucune expropriation ne pourra avoir lieu sans publicité préalable.

Art. 9.

Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes jouiront, sur le territoire de l'Autre, en tout ce qui concerne la protection légale et judiciaire de leur personne et de leurs biens du même traitement que les nationaux.

En conséquence, ils auront libre et facile accès auprès des tribunaux et pourront ester en justice aux mêmes conditions que les nationaux, sous réserve des dispositions relatives à la caution judicatum solvi et à l'assistance judiciaire gratuite qui seront régies par la législation locale jusqu'au règlement de ces questions par une convention spéciale à conclure entre les deux Parties.

Art 10.

En matière de statut personnel, c'est-à-dire pour toutes les questions concernant le mariage, la communauté conjugale, le divorce, la séparation de corps, la dot, la paternité, la filiation, l'adoption, la capacité des personnes, la majorité, la tutelle, la curatelle, l'interdiction; en matières mobilières, le droit de succession testamentaire ou ab intestat, partages et liquidations; et, en général, le droit de famille des ressortissants des Parties Contractantes, seront seuls compétents les tribunaux nationaux ou autres autorités nationales siégeant dans le pays dont relèvent lesdits ressortissants.

La présente disposition ne porte pas atteinte aux attributions spéciales des consuls en matière d'état civil d'après le droit international ou les accords particuliers qui pourront intervenir, non plus qu'au droit des tribunaux des pays respectifs de requérir et recevoir les preuves relatives aux que-

żądania i przyjmowania dowodów w sprawach powyższych, uznanych wyżej za należące do właściwości trybunału i władz krajowych Stron zainteresowanych.

Art. 11.

Konwencja niniejsza uprawomocni się w miesiąc po wymianie ratyfikacji i pozostanie w mocy jeden rok.

Jeżeli ani jedna ani druga z Wysokich Umawiających się Stron nie wymówi tej Konwencji co najmniej na sześć miesięcy przed upływem tego terminu rocznego, pozostanie ona w mocy, dopóki nie nastąpi wymówienie, które będzie miało skutek dopiero po upływie sześciu miesięcy.

Art. 12.

Konwencja niniejsza będzie ratyfikowana i ratyfikacje zostaną wymienione w Bernie w czasie możliwie najkrótszym.

Na dowód czego Pełnomocnicy obu Stron podpisali niniejszą Konwencję i przyłożyli na niej swe pieczęcie.

Sporządzono w dwóch egzemplarzach, w Lozannie, dnia dwudziestego trzeciego lipca tysiąc dziewięćset dwudziestego trzeciego roku.

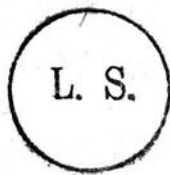
(—) *J. Modzelewski*   (—) *İsmet*
(—) *Aleksander Ładoś*   (—) *Dr. Rıza Nour*
(—) *H. Tennenbaum*   (—) *Hassan*

Zaznajomiwszy się z powyższą Konwencją uznaliśmy ją i uznajemy za słuszną zarówno w całości, jak i każde z zawartych w niej postanowień, oświadczamy, że jest przyjęta, ratyfikowana i zatwierdzona i przyrzekamy, że będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego, wydaliśmy akt niniejszy, opatrzone pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

W Warszawie, dnia 18 stycznia 1923 roku.

S. Wojciechowski

Przez Prezydenta Rzeczypospolitej
Prezes Rady Ministrów:
W. Grabski

Kierownik Ministerstwa Spraw Zagranicznych: *K. Bertoni*

stions reconnues ci-dessus comme étant de la compétence des tribunaux nationaux ou autorités nationales des parties en cause.

Art. 11.

La présente Convention entrera en vigueur un mois après la date de l'échange des ratifications et aura la durée d'une année. Si la Convention n'est pas dénoncée par l'une ou l'autre des Hautes Parties Contractantes au moins six mois avant l'expiration de ladite période d'une année, elle restera en vigueur jusqu'à ce qu'elle soit dénoncée, cette dénonciation ne devant produire ses effets qu'après l'expiration d'un délai de six mois.

Art. 12.

La présente Convention sera ratifiée et les ratifications en seront échangées à Berne, aussitôt que faire se pourra.

En Foi de Quoi les Plénipotentaires respectifs ont signé la présente Convention et y ont apposé leurs sceaux.

Fait en double à Lausanne, le vingt-trois juillet mil neuf cent vingt-trois.

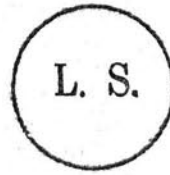
(—) *J. Modzelewski*   (—) *İsmet*
(—) *Aleksander Ładoś*   (—) *Dr. Rıza Nour*
(—) *H. Tennenbaum*   (—) *Hassan*

Après avoir vu et examiné la dite Convention, Nous l'avons approuvée et approuvons en toutes et chacune des dispositions, qui y sont contenues, déclarons, qu'elle est acceptée, ratifiée et confirmée, et promettons qu'elle sera inviolablement observée.

En Foi de Quoi, Nous avons donné les présentes, revêtues du Sceau de la République Polonaise.

A Varsovie, le 18 Janvier, mil neuf cent vingt quatre.

S. Wojciechowski

Par le Président de la République
Le Président du Conseil des Ministres:
W. Grabski

Le Cérant du Ministère des Affaires Étrangères: *K. Bertoni*

412.

Oświadczenie Rządowe

z dnia 15 kwietnia 1924 r.

w przedmiocie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych konwencji osiedleńczej między Polską a Turcją, podpisanej w Lozannie dn. 23 lipca 1923 r.

Podaje się niniejszem do wiadomości, że w wykonaniu art. 12 konwencji osiedleńczej między Polską a Turcją, podpisanej w Lozannie dn. 23 lipca 1923 roku, została dokonana w Bernie dn. 17 marca 1924 r. wymiana dokumentów ratyfikacyjnych powyższej konwencji.

Minister Spraw Zagranicznych: *Maurycy Zamojski*